

Výňatek z knihy

LOSÝ V SRDCI EVROPY

Od klasických ke stíracím

Vydalo Nakladatelství Olympia, a.s.

SAZKA - OLYMPIA 2002

Edice Sazka

autor Ivo Kasal

JUDr. Ivo Kasal

(devatenácté pokračování)

Z ROTAČEK A LISŮ LOSÝ UKLÁDÁCÍ

Agenti vydávající se též za revisory válečných půjček – namlouvají stranám, že jen tehdy budou jim půjčky vyměněny, koupí-li si losy. Křiklavé případy podvodů provádějí agenti s tzv. reklamními losy. Namlouvají stranám, že nabízených losů mají jen několik, vyžadují si slib mlčenlivosti, že takový los vůbec prodali, a předstírají, že banka ze svých prostředků poskytne statisícové částky, aby pak reklamní výhry využila k novým objednávkám. Veškeré druhy podvodů, které agenti při uzavírání objednávek páchají, nedají se pro jejich mnohotvárnost vylíčit. Dlužno se pouze umínit, že se vyskytla sta případů, kde agenti prodali za vysoké částky bezcenné prospekty, objednávku svému ústavu vůbec neoznámili, takže zde strana nedostala ničeho. Jiný velmi často používaný trik záleží v tom, že agent zašle ústavu objednávku, která ve skutečnosti vůbec nebyla učiněna, a kvituje zároveň první splátku, kterou ve skutečnosti vůbec nedostal. Ústav vyřídí objednávku v domnění, že jest reálně uzavřena, a kvituje objednavateli první splátku. Najde se dost lidí, kteří když byli vyzváni k zaplacení dalších splátek, tato skutečně platí, takže agent, i když nedostal první splátku, která mu obvyčejně náleží, obdrží později čtvrtou, případně též sedmou splátku, dle toho jak který ústav to má zařízeno. K provozování tohoto obchodu používají ústavy velmi často osob, jejichž mravní kvality je nejen nízká a neodpovídající odpovědnosti a reálnosti tohoto choulostivého a k trestním činům svádějícího obchodování, nýbrž v mnoha případech jsou to notoričtí zločinci

a vyvrhelové lidské společnosti. Zemská správa politická v Praze – poukazujíc na tento v pravdě neudržitelný stav a stále se množící stížnosti, jimiž podrývá se netoliko důvěra k losům státním i jiným, ale i k státním papírům vůbec a k peněžním ústavům, upozorňuje opětně na svůj oběžník ze dne 14. září 1925 a ukládá všem jmenovaným úřadům, aby si všímaly osob, které se snaží podvodem peníze vylákati.

Celá řada jednotlivců použila při prodeji losů na splátky i jiných triků, a některé slabé firmy poskytovaly i prémie, kdy při zaplacení poslední splátky měl kupující obdržet méněcenné hodinky, náramky, obrazy a jiné zboží. Tak vznikaly spory, kdy byli bankéři žalováni pro neplatnost uzavřených losových obchodů, a rozsudky zněly na vrácení veškerých splátek, protože obchody byly nezákonné. Přestože se nejednalo o čistě loterijní aktivity, stejně si to nakonec veřejnost za příspěvní novinářů popletla a veškerá špína zas ulpěla na loteriích.

Čas od času se v odborných publikacích objevovaly názory hodnotící slosovatelne výpůjčky. J. Koudelka, šéf bankovních domů v Brně, Mor. Ostravě a Č. Budějovicích, v Almanachu československého peněžnictví mimo jiné píše:

Naše emise losové staly se velice oblíbenými zejména v širokých vrstvách a díky živnosti bankéřské získán pro ně značný odbyt. Chybou však jak při vydání losů Československého červeného kříže, tak i státních stavebních losů je, že oba titry

Náborový leták půjčky obrany státu z roku 1936 dokládá, že zájem veřejnosti měli vzbudit i přední čeští výtvarníci (zde J. Rambousek)

byly vydány bez dobrozdání odborníků a zejména výherní plán obou neodpovídá naprosto zkušenostem, jež byly získány před válkou v tomto oboru. Tu úspěch mohl být daleko větší. Tak např. tah losů Československého Červeného kříže koná se pouze jednou do roka, přičemž možnost větší výhry je téměř vyloučena. Losy po spekulacím zásahu poklesly o Kč 7,- pod nejménší výhru a obchodující se dnes (1928) za Kč 23,-. Rovněž úpravě dalo by se tu leccos vytýkat. U státních stavebních losů mohl se rozdělit plán zcela dobře na čtyři tahy ročně se zřetelem na velkou amortizaci ohromný počet výher, takže při dvou tazích ročních nebyl tu vyzískán pravý účinek. Losy by se staly favoritem daleko větším než dosud a to tím spíše, že jiných losových emisí u nás není...

Velice rozšířeným je v poslední době Lombard stavebních losů, jelikož jiné nepřicházejí v úvahu, a obecnost přichází raději do směnárny bankéřů o zápůjčky na tyto papíry, než aby je odprodalo. Obchod losy na splátky byl díky značným emisím před válkou velice rozvětven a pěstovaly jej zejména některé provinční firmy, které dosílily úctyhodných obrátů a vybudovaly svoje závody pouze na tomto odvětví. Po převratě byla z počátku patrna desorientace a jen málo firem pokusilo se umísťovat u venkovské klientely předválečné emise původu rakouského, uherského, italské losy křížové a turecké. Až teprve vydáním losů Čsl. Červeného kříže a státních prémiových losů stavebních podle zákona ze dne 1. března 1921 ve výši 1 miliardy byl dán podnět k znovu

vybudování obchodu splátkového a to tím spíše, že losy původu cizího vlivem znehodnocené měny rakouské a uherské poklesly téměř na nulu a nemohly být předmětem prodeje.

I tentokrát pracovaly v oboru tomto závody starší, jež považovaly jej za zvláštní oddělení živnosti. Teprve během doby, kdy obchodování nabylo větších rozměrů a stalo se později konjunkturálním, přidružili se do bankovního oboru desítky nových tzv. „bankéřů“, kteří založili si svoje závody výlučně na toto odvětví a chtějíce dostihnouti závody staré, kalkulovali objednávky s neobyčejnými výdělky a tím dali obchodu namnoze lichevní ráz. Jako vždy v podobných případech jsme svědky toho, že přicházejí tu do oborů lidé, nemajíce- se zřetelem na osobní kvalifikaci a nedostatečný provozovací kapitál – existenčního oprávnění. Bankéřem stává se tu každý, kdo má dvacet až padesát tisíc svého neb vypůjčeného kapitálu a zažádá si o to u magistrátu, obdrží živnostenský list bez ohledu na to, zdali má nebo nemá odbornou kvalifikaci. Banky podporují namnoze soukromé firmy tím, že přejímají v zástavu zakoupené losy a bankéř obstarává si lehkou při 20 až 25% krytí losy, jež může dále ihned zaprodávat. Teprve zákon o úschově cenných papírů číslo 241/1924 Sb. z. a n. z 10 října brzdí částečně tento lombard, jelikož je podle článků jako zakázáno lombardovati dále cizí slosovateľnosti. Střediskem obchodu stává se Brno, jež soustřeďuje v době nejvyšší konjunktury na 20 bankéřských firem a mimo to vznikající velice četné závody v Praze, Plzni a Bratislavě. Avšak i provinční města, kde jinak živnost soukromého bankéře se zřetelem na dnešní obchodování je téměř znemožněna, zřizují si jednotlivci kanceláře a vysílají zástupce s dobře upravenými prospekty se 100% režijsní kalkulací.

(pokračování příště)